TYÖTTÖMIEN KESKUSJÄRJESTÖN LAUSUNTO

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 11 luvun 4 b ja 4 c §:n muuttamisesta sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden työttömyysturvalain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annettujen lakien muuttamisesta

Arvoisa työelämä- ja tasa-arvovaliokunta,

Kiitämme mahdollisuudesta olla kuultavana esityksestä, jossa jatketaan COVID-19 aikaisten väliaikaisten työttömyysturvalain muutoksia. Tässä yhteydessä esitetään mm. (vastauksemme sivulla (3-4):

1 Lomautettujen oikeus työttömyysetuuteen

"työttömyysturvalain väliaikaista lomautetun työttömyysturvaoikeutta koskevaa säännöstä muutettaisiin siten, että lomautetun työllistyessä kokoaikaiseen työhön yli kahden viikon ajaksi hänellä ei enää olisi oikeutta työttömyysetuuteen. Työttömyysetuus maksettaisiin muiden edellytysten täyttyessä täysimääräisenä työsuhteen alkamiseen asti ja työsuhteen päättymispäivää seuraavasta päivästä lukien. Tältä osin lomautetun työttömyysturvaoikeuteen sovellettaisiin jälleen työttömyysturvalain toistaiseksi voimassa olevia normaaleja säännöksiä."

2 Yrittäjien oikeus työmarkkinatukeen

"Yrittäjien oikeus työmarkkinatukeen"
Väliaikaisen muutoksen aikana yrittäjällä on oikeus työmarkkinatukeen sen estämättä, mitä työttömyysturvalain 2 luvussa säädetään työllistymisestä yli kaksi viikkoa kestävään kokoaikatyöhön, kokoaikatyön hakemisesta, muusta kuin työsuhteessa tehdystä työstä, työllistymisestä omassa työssä, opiskelun vaikutuksesta oikeuteen saada työttömyysetuutta ja rajoituksista, jotka koskevat ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta vailla olevia nuoria.

Yrittäjien työmarkkinatukioikeutta koskevaa työttömyysturvalain väliaikaista 11 luvun 4 b §:ää muutettaisiin sisällöllisesti siten, että työllistyminen yli kaksi viikkoa kestävään kokoaikatyöhön estäisi työttömyysetuuden saamisen. Lisäksi säännöstä selkeytettäisiin omassa työssä työllistymisen vaikutuksen osalta. Nämä muutokset tulisivat voimaan 1.8.2020 (lakiehdotus 1)"

3 Työllistymissuunnitelman toteuttamisen laiminlyönti

"Työllistymissuunnitelmien toteuttamisen automaattinen seuranta verkkopalvelussa on keskeytetty. Lisäksi työttömyysturvalakia on muutettu väliaikaisesti siten, että säännöstä, joka koskee työttömyysetuuden menettämistä työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättämisen perusteella, ei sovelleta."

Työttömien Keskusjärjestö ry
Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi
Verkkolaskuosoite: 003710039099. Välittäjän tunnus: 003721291126. Verkkolaskuoperaattori: Maventa Oy

4 Työllistymistä tukevan palvelun keskeyttäminen

”Yksittäistapauksissa työnhakijan tilanteeseen voi liittyä seikkoja, joiden perusteella työnhakijalla tulisi olla mahdollisuus keskeyttää palvelu COVID-19-pandemian perusteella työttömyys turvaoikeutta menettämättä. Tästä syystä työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:ään on väliaikaisesti lisätty 4 momentti, jonka mukaan työnhakijalla on pätevä syy keskeyttää palvelu COVID-19-pandemiasta johtuvasta perustellusta syystä.”

5 Työnhakijan haastattelu

”Työ- ja elinkeinotoimistoille on annettu väliaikaisesti harkintavaltaa työnhakijan haastattelujen järjestämiseen (HE 58/2020 vp). Väliaikaisesti voimassa olevan säännöksen mukaan työnhakijalle järjestetään ensimmäinen haastattelu kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta vain silloin, kun se työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan on tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan säännöksen perustelujen mukaan huomioon esimerkiksi työnhakijan työkokemus, koulutus, alueen työmarkkinatilanne ja työ- ja elinkeinotoimiston resurssit.

Myös työ- ja elinkeinotoimiston ehdotonta velvollisuutta järjestää työttömälle työnhakijalle määräaikaishaastattelu kolmen kuukauden välein lievennettiin. Väliaikaisen säännöksen mukaan työ- ja elinkeinotoimiston tulee pyrkiä järjestämään määräaikaishaastattelu kolmen kuukauden välein. Arvioitaessa mahdollisuutta järjestää näitä haastatteluja voidaan perustelujen mukaan ottaa huomioon samoja seikkoja kuin niin sanottuja alkuhaastatteluja järjestettäessä.”

6 Verkkopalvelun käyttö ja työnhaun voimassaolo

”Verkkopalvelua muutetiin väliaikaisen säännöksen johdosta siten, ettei palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen antamisen tai työllistymissuunnitelmaluonnoksen laatimisen laiminlyönti ole 28.4.2020 jälkeen johtanut työnhaun katkeamiseen. Verkkopalvelun muutos toteutettiin siten, että se koskee paitsi työnhaun aloittamistilanteita, myös työnhaun muutostilanteita. Väliaikaisesti voimassa olevan säännöksen sanamuoto ei kuitenkaan mahdollista muutoksesta ilmoittamisen yhteydessä edellytettyjen toimien laiminlyömisen johdosta katkenneen työnhaun korjaamista takautuvasti 16.3.2020 lähtien. Näin ollen työnhakijat, jotka ovat ilmoittaneet työnhaun muutoksesta 16.3.-28.4.2020 ja joiden työnhaku on päättynyt palvelutarpeen arvioimiseen tai työllistymissuunnitelmaan liittyvän laiminlyönnin vuoksi, eivät ole tasavertaisessa asemassa työnhaun aloittaneiden kanssa.

Työnhaun voimassaoloa koskevan väliaikaisen säännöksen voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2020 loppuun (lakiehdotus 5). Säännöstä muutettaisiin lisäksi siten, että se koskisi myös tilanteita, joissa työnhakija on ilmoittanut muutoksesta tilanteessaan (lakiehdotus 2).

Työnhaun voimassaolon takautuva korjaaminen olisi mahdollista 16.3.2020 lähtien myös tilanteissa, joissa työnhaun muutoksesta ilmoittaneen henkilön työnhaku on katkennut hänen laiminlyötyään palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen antamisen tai työllistymissuunnitelmaluonnoksen laatimisen.”

7 Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

”Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettaisiin siten, että opintojen etenemistä koskevasta vaatimuksesta olisi mahdollista poiketa, jos opintojen eteneminen on viivästynyt COVID-19-pandemian vuoksi. Lisäksi työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen 24 tai 48 kuukauden enimmäistukiaikaa voitaisiin jatkaa enintään 31.12.2020 asti, jos opintojen eteneminen on viivästynyt COVID-19-pandemian vuoksi.”

8 Starttirahan enimmäiskesto

”Starttirahan enimmäiskeston väliaikaisen pidennyksen voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2021 loppuun asti. Starttirahaa voitaisiin siten myöntää yhteensä enintään 18 kuukauden ajalle, kun starttirahakausi on alkanut vuoden 2020 loppuun mennessä. (Lakiehdotus 5)

Väliaikaista säännöstä muutettaisiin siten, että siitä ilmenisi starttirahan myöntämisen jatkamisen 12 kuukauden jälkeen edellyttävän laajalle levinneestä vakavasta tartuntataudista johtuvaa perusteltua syytä. Tällaisen syyn olemassaolo olisi työ- ja elinkeinotoimiston arvioitava. Ehdotettu muutos vastaa voimassa olevan väliaikaisen säännöksen tarkoitusta ja soveltamiskäytäntöä. (Lakiehdotus 2)”

Työttömien Keskusjärjestö pitää COVID-19 poikkeussäädöksien jatkamista perusteltuina.

1. Lomautettujen oikeuden peruuttaminen työttömyysturvaan kahden viikon työnteon jälkeen – ei ole huomautettavaa.

   Mutta ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavat työttömät, jotka ovat jääneet työttömäksi ennen 16.3., ovat kokeneet erittäin epäoikeudenmukaiseksi sen, että heidän ansiosidonnaisen työttömyysturvan päivät kuluvat, kun 16.3. jälkeen irtisanottujen työttömien työttömyysturvapäivät eivät kulu. Epäoikeudenmukaista tässä on se, että kaikkien työttömien työllisyystilanne on olennaisesti heikentynyt koronakriisin aikana, ei vain 16.3. jälkeen työttömiksi jääneillä.

2. Yrittäjän työttömyysturvan muutos herättää kysymyksen. Jos työttömyysturvaa saava yrittäjä hankkii työtä, onko hänellä jatkossa oikeutta työttömyysturvaan, jos työ kestää esimerkiksi vain 2 kuukautta? Katsotaanko hänet silloin yrittäjäksi vai työntekijäksi (jolla väliaikana 3 kk työssäoloehto)?

3. Työllistymissuunnitelman toteuttamatta jättäminen on ymmärrettävää ja kannatettavaa tässä tilanteessa. On myös hyvä, että asiaa arvioidaan ja siitä käydään keskustelua. Suunnitelmaa tulee voida tarkastella ja muuttaa tilanteen mukaan.

4. Työttömien Keskusjärjestö on vaatinut, että kaikki karenssit keskeytetään, jotta vältettävissä olevilta hengenvaarallisilta terveysvahingoilta vältyttäisiin. Tämä hallituksen esitys tukee tätä tavoitetta.

Hallituksen ohjeistus ei ole kuitenkaan riittävä. Jos TE-toimisto pyytää lääkärintodistusta tms., jolloin altistetaan työnhakija tarpeettomasti COVID-19 virukselle. Terveyskeskuksessa on oletettavasti korkeampi riski sairastua COVID-19 virukseen kuin kotona karanteenissa. Suomen COVID-19 tartunnoista yli 1000 on ollut terveysalan työntekijöillä.

Työttömällä voi olla huollettavia riskiryhmään kuuluvia.

Mikäli asiakas keskeyttää työllisyyspalvelun, viranomaisen tehtävänä on kartoittaa, mikä asiakkaan tilanne on keskeyttämisen jälkeen. Onko toimeentuloturva ja terveystilanteen hoito hallinnassa? Mitkä ovat jatkosuunnitelmat?

5. TE-toimiston resursseja on lisättävä, jotta päästään normaaliin asiakasvirran ohjaamiseen ja riittävien palveluiden järjestämiseen lomautetuille ja työttömille.

   Ensimmäisen 2 viikon aikana järjestettävän TE-haastattelusta luopuminen on ymmärrettävää, koska resurssit ovat vähäiset. Kuitenkin painotamme, että vähintään 3 kk välein tapahtuvaan soittoon tulee palata. Sillä on ollut työnhakua ja siten mahdollisesti myös työllisyyttä edistävä vaikutus.

   Mikäli TE-toimisto arvioi, että heidän palvelunsa eivät ole toimiston oman arvion mukaan tilanteeseen sopivat, niin TE-toimiston on hyvä viestiä muista esimerkiksi koulutukseen tai kuntoutukseen liittyvistä palveluista.

6. Työttömien Keskusjärjestö kannattaa verkkopalvelun soveltamiseen liitettyjä uudistuksia ja takautuvaa korjausmahdollisuutta. Näiden uudistusten ei tarvitse olla väliaikaisia.

7. Työttömien Keskusjärjestö kannattaa omaehtoisen opiskeluun liittyviä uudistuksia.

8. Starttirahan enimmäiskeston pidentäminen on hyvä tuki pientuloisille yrittäjille, joiden on vaikea toimia näissä poikkeusoloissa.

Helsingissä 9.6.2020

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,

Ystävällisesti,
Jukka Haapakoski
Toiminnanjohtaja

Työttömien Keskusjärjestö ry
Rahakamarinportti 3 A, 3. krs
00240 Helsinki
jukka.haapakoski@tyottomat.fi
+358 50 577 2580